

Секція 1 «Теорія та історія держави та права. Філософія права»

УДК 378:347.79

**ПІДГОТОВКА МОРСЬКИХ ЮРИСТІВ
В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ
АДМІРАЛА МАКАРОВА:
МЕТА ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ**

Автор: *Дубинський О.Ю., декан факультету морського права, канд. юрид. наук, доцент, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв*

Забезпечення захисту національних інтересів України як морської держави потребує визначення пріоритетів її державної морської політики до основних засад внутрішньої та зовнішньої політики держави.

Формування і реалізація ефективної державної морської політики сприятиме подальшому посиленню позицій України як морської держави, створенню сприятливих умов для досягнення цілей та розв'язання завдань з розвитку морської діяльності.

З метою реалізації державної морської політики у 2009 році Кабінетом Міністрів України була затверджена Морська доктрина України на період до 2035 року. Серед завдань нашої держави, які визначені доктриною, одне з центральних місць займає збереження і розвиток наукового та кадрового потенціалу всіх складових морської діяльності на рівні, що забезпечить ефективну реалізацію національних інтересів держави. Реалізація даного завдання можлива шляхом проведення морських наукових досліджень і підготовки та перепідготовки фахівців, а також розвитку освіти, науки і технологій в морській галузі [6].

В той же час, в чинному законодавстві України, яке лежить в основі її державної політики, морська проблематика відображена прямо або побічно тільки в рамках секторальних напрямів використання морських просторів і ресурсів (наприклад, національна оборона, судноплавство, рибальство та інше). Тому проблема правової підтримки і розвитку морського потенціалу України є в даний час вельми актуальною.

Аналіз обсягів міжнародної торгівлі та вантажообігу морських портів України свідчать про необхідність підготовки спеціалістів з правового забезпечення морського судноплавства та портової діяльності. Їх підготовка за фахом «Право» дозволить розширити можливості України в реалізації Морської доктрини України на період до 2035 року та здійснювати кваліфікований захист інтересів України.

Усвідомлюючи необхідність підготовки спеціалістів в сфері морського права, керівництвом Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова у травні 1994 року було поставлене питання щодо заснування нової спеціальності з правознавства та підготовки юристів-спеціалістів у даній сфері. З цього моменту розпочався процес розробки та реалізації спеціальних програм та навчальних курсів, які передбачають поглиблене вивчення морського права, міжнародного та міжнародного морського права, морської інфраструктури, правових аспектів торговельного мореплавства, розслідування інцидентів на водному транспорті, морського фрахтування і страхування, забезпечення безпеки торговельного мореплавства та інших специфічних питань функціонування морського транспорту та системи міжнародної торгівлі.

Особливе значення в підготовці майбутніх юристів є те, що Національний університет кораблебудування забезпечений кваліфікованим професорсько-викладацьким складом, який здійснює викладацьку та наукову діяльність за такими напрямками як морське право, міжнародне право, митне право, господарське право та ін. Це дозволяє вводити в

освітній процес більш поглиблене вивчення таких навчальних курсів, як «Морське право», «Міжнародне морське право», «Міжнародне морське приватне право», «Європейське право», «Арбітражне і судове врегулювання морських спорів» «Міжнародне контрактне право» в рамках спеціальності 081 Право [10].

Специфіка правового забезпечення торговельного мореплавства вимагає від фахівця в даній сфері володіння спеціальними знаннями в галузі правового забезпечення морського судноплавства і внутрішнього водного транспорту, фрахтування і страхування суден, представлення інтересів судноплавних компаній у міжнародних організаціях, брокерської та агентської діяльності, правового забезпечення мультимодальних та інтермодальних перевезень, реєстрації суден, діяльності адміністрації морських портів та інших служб державного контролю та нагляду. Перелічені питання студенти вивчають під час освоєння дисципліни «Морське право України». Дана дисципліна вивчається протягом двох семестрів, за її результатами студенти складають екзамен. Програма навчального курсу передбачає підготовку та захист курсових проектів за основною проблематикою морського судноплавства в Україні.

Посилення ролі держави в забезпеченні безпеки судноплавства та портової інфраструктури вимагає належного правового забезпечення та цього виду діяльності як відповідними адміністраціями морських портів, так і комерційними організаціями, що забезпечують функціонування водного транспорту. Юрист, що працює в сфері морського права, повинен знати положення про нові форми державного контролю за безпекою суден, широко застосовуваних у міжнародній практиці (так званий контроль держави-порту), а також положення про правовий режим плавання суден у територіальному морі України, прилеглій зоні та інших морських просторах. Вказані положення передбачені програмою вивчення дисципліни «Міжнародне морське право».

Однією з найболючіших проблем торговельного мореплавства в Україні й досі залишається правова незахищеність українським моряків. Засоби масової інформації регулярно передають повідомлення про порушення прав моряків: невивплата заробітної платні, невивплата по страхових випадках (смерть моряка на службі, втрата працездатності, травма, втрата особистих речей в результаті піратського нападу або інших форс-мажорних обставин). Саме тому при підготовці майбутніх фахівців в Національному університеті кораблебудування багато уваги приділяється саме проблемним аспектам праці на морському транспорті. Шляхи розв'язання вказаних проблем студенти аналізують під час вивчення курсів «Трудове право України», «Морське право України», «Арбітражне і судове врегулювання морських спорів», «Міжнародне контрактне право».

Нарешті, серед професійних якостей, необхідних юристам - фахівцям у галузі морського права, важлива роль належить вільному володінню іноземною мовою і, зокрема, відповідною спецлексикою. Під час вивчення англійської мови студенти університету вивчають морську термінологію та працюють з навчальними текстами за темами: «Fundamentals of Maritime Law», «Fundamentals of International Maritime Law», «Vessel registration and documentation», «Marine insurance», «Accident at sea», «Piracy at sea».

Як висновок необхідно зазначити, що сьогодні Україна знаходиться на стадії реформування законодавства в сфері морського права та судноплавства. Прийняті Закон «Про морські порти», Постанови КМУ «Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року», «Про схвалення Стратегії розвитку суднобудування на період до 2020 року» та ін. Визначальним чинником при цьому слід визнати комбінацію, а точніше, нерозривну єдність морської інфраструктури, морського законодавства, морських кадрів. Забезпечення розвитку та поєднання вказаних

чинників – головна мета підготовки фахівців-юристів в Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова.

Література:

1. Бєлова О.І. Міжнародно-правові аспекти державної морської політики України та юридичні проблеми її реалізації в сучасних умовах [Текст] / Бєлова Олена Іларіонівна : Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.11 / Інститут законодавства Верховної Ради України – К., 2008. - 29 с.
2. Бляхман, Б. Я. Подготовка специалистов-юристов в условиях рыночной экономики [Текст] /Б. Я. Бляхман // Право и образование. - 2010. - № 1. - С. 56 - 61
3. Верещагина, А. В., Дружина, К. А. Теоретический и прикладной компоненты в подготовке юристов : Что должно доминировать ? [Текст] / А. В. Верещагина, К. А. Дружина // Юридическое образование, наука, практика: Взаимодействие и перспективы : Материалы межрегиональной научно-практической конференции. - Владивосток : Изд-во ВГУЭС, 2003. - С. 30 - 35
4. Матеріали круглого столу «Стан і перспективи розвитку України як морської держави» [Електронний ресурс] // Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень. Режим доступу: <http://od.niss.gov.ua/articles/302/>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року» від 7 жовтня 2009 р., N 1307 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-%D0%BF>
6. Рішення РНБО України «Про заходи щодо забезпечення розвитку України як морської держави» від 16.05.2008 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0015525-08>

7. Свистун І.І., Тульчинська С.О. Аналіз розвитку морського транспорту в Україні [Електронний ресурс] / І.І. Свистун, С.О. Тульчинська // Актуальні проблеми економіки і управління: 36. наук. Пр. – Випуск 6. – К., 2012. Режим доступу: <http://probl-economy.kpi.ua/pdf/2012-39.pdf>
8. Симоненко С. Морська держава чи країна біля моря? [Електронний ресурс] / Сергій Симоненко // «День» - 4 червня, 2003. Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/podrobici/morska-derzhava-chi-krayina-bilya-morya>
9. Юридическая помощь морякам [Електронний ресурс] // Seafarers Journal. Режим доступу: <http://www.seafarersjournal.com/seanews/yuridicheskaya-pomoshh-moryakam.html>
10. Офіційний сайт Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nuos.edu.ua/>

УДК 340.114

К ВОПРОСУ О СОДЕРЖАНИИ ПРИНЦИПА «ВЕРХОВЕНСТВО ПРАВА»

Автор: Федоренко Т.Н., канд. юрид. наук, доцент, завідувач кафедри теорії та історії держави і права, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв

Различные аспекты принципа верховенства права достаточно полно разработаны в отечественном правоведении. Отдельную проблематику исследования составляет *содержание* данного принципа; в частности, подчеркивается, что принцип верховенства права имеет многоплановое содержание, а именно: *историческое, философское, юридическое*.